Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.06.2011, sp. zn. 33 Cdo 702/2010, ECLI:CZ:NS:2011:33.CDO.702.2010.1

Číslo: 144/2011

Právní věta: Peněžní prostředky, jež převzal peněžní ústav (vklad), nelze darovat tím způsobem, že vkladatel s úmyslem obdarovat předá vkladní knížku (na jméno) třetí osobě, případně prohlásí, že jí peněžní prostředky (vklad) poskytuje jako dar.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.06.2011

Spisová značka: 33 Cdo 702/2010

Číslo rozhodnutí: 144

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Postoupení pohledávky, Smlouva o vkladu

Předpisy: § 524 odst. 2 obč. zák.
§ 527 odst. 1 obč. zák.
§ 778 odst. 1 obč. zák.
§ 781 odst. 1 obč. zák.
§ 782 obč. zák.
§ 783 obč. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Rozhodnutím ze dne 21. 10. 2009 změnil M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudek O b v o d n í h o s o u d u pro Prahu 2 ze dne 20. 2. 2009 tak, že zamítl žalobu, jíž se žalobci domáhali, aby jim žalovaná zaplatila 500 000 Kč se specifikovaným příslušenstvím, a rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů. Odvolací soud nárok žalobců neshledal důvodným, protože se „žalované podařilo prokázat obranné tvrzení o tom, že v průběhu života jí zůstavitel částku 500 000 Kč na vkladní knížce daroval“.

Rozhodnutí odvolacího soudu napadli žalobci dovoláním, jímž zpochybnili právní závěr o darování peněžních prostředků na vkladní knížce ústní smlouvou (§ 241a odst. 2 písm. b/ zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů). Zdůraznili, že právo z vkladu na vkladní knížce není předmětem vlastnického práva (nejde o věc), takže nemůže být ani předmětem darování ve smyslu § 628 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů. Dovolacímu důvodu uvedenému v § 241a odst. 3 o. s. ř. odpovídá námitka, že v provedeném dokazování nemá oporu skutkové zjištění, podle něhož uzavřela žalovaná s otcem žalobců ohledně vkladu na vkladní knížce darovací smlouvu. Žalobci navrhli, aby dovolací soud rozhodnutí zrušil a

věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná se ztotožnila s skutkovými i právními závěry odvolacího soudu a navrhla, aby dovolací soud dovolání zamítl.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovolání – přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. – je důvodné.

Právní posouzení je ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu – sice správně určenou – nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 628 obč. zák. darovací smlouvou dárce něco bezplatně přenechává nebo slibuje obdarovanému, a ten dar nebo slib přijímá (odstavec 1). Darovací smlouva musí být písemná, je-li předmětem daru nemovitost, a u movité věci, nedojde-li k odevzdání a převzetí věci při darování (odstavec 2).

Podle ustanovení § 524 odst. 1 obč. zák. může věřitel svou pohledávku i bez souhlasu dlužníka postoupit písemnou smlouvou jinému.

Odvolací soud vyšel z následujícího skutkového zjištění. Obvodní soud pro Prahu 2 usnesením ze dne 19. 7. 2005, sp. zn. 2 D 202/2005, schválil podle ustanovení § 175q odst. 1 písm. c) o. s. ř. dohodu o vypořádání dědictví, kterou uzavřeli žalobci (děti zůstavitele M. Č. st., zemřelého 13. 11. 2004); žalobci nabyli celé dědictví – mimo jiné i zůstatek vkladu 514 091 Kč na vkladní knížce na jméno u ČS, a. s. – rovným dílem. Za trvání společného soužití s žalovanou prohlásil M. Č. st., že částku 500 000 Kč, složenou peněžnímu ústavu jako vklad na vkladní knížce, daruje žalované. Žalovaná po smrti zůstavitele vybrala z vkladní knížky, k níž měla dispoziční oprávnění (§ 8 odst. 2, věta první, vyhlášky č. 47/1964 Sb., o peněžních službách občanům, ve znění pozdějších předpisů) 500 000 Kč.

Závazkový právní vztah mezi vkladatelem a peněžním ústavem (tzv. vkladový vztah) vzniká na základě (reálné) smlouvy o vkladu (§ 778 odst. 1 obč. zák.). Vkladem se rozumí svěřené peněžní prostředky, které představují závazek peněžního ústavu vůči vkladateli na jejich výplatu při splnění zákonných podmínek; jinak řečeno, vklad je pohledávka vkladatele vůči peněžnímu ústavu. Složením vkladatelem a převzetím peněžním ústavem opouštějí finanční prostředky majetkovou sféru vkladatele a stávají se majetkem peněžního ústavu. Převzetím vkladu podle § 781 odst. 1 obč. zák. vzniká vkladateli pohledávka za peněžním ústavem a peněžnímu ústavu závazek ve výši vloženého vkladu. V takto definovaném závazkovém vztahu slouží vkladní knížka jen jako potvrzení peněžního ústavu o existenci a výši vkladu; není cenným papírem, i když bez jejího předložení nelze s vkladem nakládat (srov. § 782, 783 obč. zák.). Základním právem vkladatele je nakládání s vkladem, tj. se složenými peněžními prostředky a peněžními prostředky, na něž vkladateli vznikl nárok na základě úroků nebo jiných majetkových výhod. Právo nakládat s vkladem není výrazem vlastnického práva vkladatele k těmto prostředkům, neboť – jak již bylo uvedeno shora – tyto jsou vlastnictvím peněžního ústavu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2002, sp. zn. 28 Cdo 479/2000, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2005, sp. zn. 22 Cdo 2598/2004).

Nakládání s vkladem zahrnuje i změnu v osobě věřitele ve vkladovém vztahu. Vkladatel (věřitel) může svou pohledávku (včetně jejího příslušenství a všech práv s ní spojených, viz § 524 odst. 2 obč. zák.) postoupit jinému toliko písemnou smlouvou; ta může být úplatná nebo bezúplatná (srov. § 527 odst. 1 obč. zák.). Bezúplatnou (písemnou) smlouvu o postoupení pohledávky lze ztotožnit s darováním „práva nebo jiné majetkové hodnoty“ jako předmětů občanskoprávních vztahů (§ 118

odst. 1 obč. zák.). Z uvedeného vyplývá, že peněžní prostředky, jež převzal peněžní ústav (vklad), nelze darovat tím způsobem, že vkladatel s úmyslem obdarovat předá vkladní knížku (na jméno) třetí osobě, případně prohlásí, že jí peněžní prostředky (vklad) poskytuje jako dar. Na tom nic nemění okolnost, že osoba odlišná od vkladatele je ve smyslu ustanovení § 780 odst. 1 obč. zák. osobou oprávněnou s vkladem nakládat.

Odlišné právní posouzení, které v dané věci uplatnil odvolací soud, je tedy nesprávné, a proto Nejvyšší soud – aniž se zabýval oprávněností uplatněného dovolacího důvodu podle § 241a odst. 3 o. s. ř. – rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, odst. 3, věta první, o. s. ř.).